

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Mgr. Mária Tutokyová

Osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova na hodinách slovenského jazyka a literatúry

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PaedDr. Mgr. Mária Tutokyová

Kontakt na autora: SSOŠ ELBA Prešov, maria.tutokyova@gmail.com

Názov OPS/OSO: Ja, ty, my, vy. Spoznávam seba, spoznávam teba, spoznávame sa
Osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova na hodinách
slovenského jazyka a literatúry

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2015
XV. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Jursová Tatiana

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova, práca s literárnym textom, kooperatívne učenie, slovenský jazyk a literatúra.

Anotácia

Práca – osvedčená pedagogická skúsenosť je venovaná prierezovým témam – osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova na hodinách literatúry v 1. až 3. ročníku strednej odbornej školy. Práca je členená na dve časti – teoretickú a praktickú. Teoretická časť načrtáva stručné teoretické východiská k problematike kooperatívneho učenia. Praktickú časť tvorí 6 námetov vyučovacích hodín, pre každý ročník dve vyučovacie hodiny. Vyučovacie hodiny sú postavené na kooperatívnom učení a na práci s literárnym textom, čím podporujú rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov vo vzťahu k zisteniam z medzinárodných meraní PISA.

Cieľom práce bolo poskytnúť praxou overené vyučovacie hodiny osobnostného a sociálneho rozvoja a multikultúrnej výchovy na hodinách literatúry.

Práca je vhodná najmä pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry, a to nielen pre SOŠ ale aj vo vyšších ročníkoch ZŠ.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Predmet slovenský jazyk a literatúra v kontexte so školským vzdelávacím programom na strednej škole 1138/2013-KV

Rozvoj čitateľskej gramotnosti na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry 77/2010-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 KOOPERATÍVNE UČENIE	7
2 VYUČOVACIE HODINY	10
ZÁVER.....	23
ZOZNAM PRÍLOH	25

ÚVOD

Kooperatívne učenie patrí k súčasným najmodernejším inovačným trendom a jeho potreba vyplýva zo zmien v spoločnosti i zo zmien v používaných technológiách. Kooperácia ako cieľová štruktúra vyučovania umožňuje žiakom chápať, že môžu dosiahnuť svoj cieľ vtedy, keď aj ostatní žiaci, s ktorými sú spojení do skupiny, dosiahnu tiež svoj cieľ, pričom kooperácia ako povahový, osobnostný rys žiaka je podstatný v pri reakcii žiaka na prijatie kooperatívnej cieľovej štruktúry. Kooperácia predstavuje pomoc jedného žiaka druhému a tiež vzájomnosť – procedúry vedúce k cieľu sú zdieľané všetkými účastníkmi. Od začiatku úlohovej situácie sú aktéri spojení zodpovednosťou za prácu s informáciami, spôsob riešenia problémov i hodnotenie. Hodnotenie môže byť síce založené na výkone jednotlivca, ale ešte býva prepojené zhodnotením skupinového úsilia, ku ktorému každý prispel. Celá trieda funguje ako skupina skupín s medzi skupinovými vzťahmi založenými viac na spolupodieľaní ako na súťažení.

Kooperatívne učenie je zároveň stratégia na zvyšovanie kvality edukácie, na rozvoj vyšších myšlienkových procesov, ako postup, akým zvládnuť intelektuálnu rôznorodosť žiakov v triedach, a zároveň reprezentuje jednu z najúčinnjších metód edukácie. Výhodiskom je prirodzená potreba žiakov komunikovať a spolupracovať. Využíva diskusiu, dáva možnosť skúmať, experimentovať a umožňuje žiakom učiť jeden druhého, čo je jeden z najefektívnejších spôsobov učenia. Jeho podstata spočíva v tom, že žiaci triedy pracujú na vyučovaní v malých skupinách, riešia úlohy, osvojujú si vedomosti, vykonávajú rôzne praktické činnosti v atmosfére rovnoprávnosti a spolupráce.

Práca s literárnym textom podporuje rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov vo vzťahu k zisteniam z medzinárodných meraní PISA. Pod čitateľskou gramotnosťou nerozumieme len schopnosť zvládnuť techniku čítania, ale hlavne čítanému textu porozumieť a využiť ho na ďalšie vzdelávanie a praktické využitie. Čítanie s porozumením je jedným z pilierov úspešnosti človeka v bežnom alebo pracovnom živote.

Tému určil dlhoročný záujem o problematiku. Svet, v ktorom žijeme, štát, ktorého sme občanmi, škola, v ktorej sa učíme, rodiny, z ktorých pochádzame – to všetko sa nachádza v určitom priestore a ten je vždy aj konkrétnym kultúrnym, politickým a sociálnym kontextom nášho života. V ňom sa stávame individualitami, učíme sa, ako vychádzať s ostatnými, socializujeme sa. Multikultúrna výchova pomáha rešpektovať etnicky, sociálne, nábožensky či rodovo odlišných ľudí a oceniť ich odlišnosť. S multikultúrnou výchovou veľmi úzko súvisí osobnostný a sociálny rozvoj, ktorý rozvíja ľudský potenciál žiakov, nakoľko nikto nemôže poznávať a oceňovať iných ľudí, ak nepozná a neoceňuje seba.

Osvedčená pedagogická skúsenosť „Ja, ty, my, vy. Spoznávam seba, spoznávam teba, spoznávame sa / Osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova na hodinách slovenského jazyka a literatúry“ predstavuje námety vyučovacích hodín s prierezovými témami osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova, ktoré boli navrhnuté pre:

- **vzdelávaciú oblasť:** Jazyk a komunikácia,

- **vyučovací predmet:** slovenský jazyk a literatúra,
- **typ školy, ročník:** stredná škola, 1. - 3. ročník (učebný obor).

Cieľovou skupinou, na ktorú je osvedčená pedagogická skúsenosť zameraná, sú:

- **kategória pedagogických zamestnancov:** učiteľ,
- **podkategória:** učiteľ slovenského jazyka a literatúry pre vyššie sekundárne vzdelávanie.

Hlavným cieľom práce bolo na základe odborných a vlastných poznatkov a skúseností prostredníctvom navrhnutých vyučovacích hodín osobnostného a sociálneho rozvoja a multikultúrnej výchovy v predmete slovenský jazyk a literatúra poukázať na to, že prierezové témy osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova navzájom úzko súvisia a majú svoje opodstatnenie aj na hodinách slovenského jazyka a literatúry, napomáhajú rozvoju komunikácie, kreativity, kritického myslenia, rozvíjajú u žiakov sebareflexiu, sebapoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a seba vzdelávanie, učia žiakov uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, pestovať kvalitné medzil'udské vzťahy, rozvíjať sociálne zručnosti potrebné pre život a spoluprácu, akceptovať kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu a rozvíjať toleranciu, rešpekt a prosociálne správanie a konanie vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti.

Čiastkové ciele:

- zvýšiť samostatnosť, aktivitu a záujem žiakov získavať nové vedomosti a zručnosti,
- vytvoriť priestor na sebarealizáciu a asertivitu žiakov,
- zlepšiť klímu v triede,
- vytvoriť plynulý komunikačný tok medzi žiakom a kolektívom,
- posilniť vzťah žiak – učiteľ,
- aktívne zapojiť každého žiaka,
- podporiť rast osobnosti, samostatnosti a zodpovednosti žiakov,
- rozvíjať tolerantnosť, ústretovosť ale aj schopnosť byť kritický k iným,
- chápať potreby a postoje iných,
- podporiť logické, ekonomické a kooperatívne myslenie u žiakov.

1 KOOPERATÍVNE UČENIE

Kooperatívne učenie patrí k súčasným najmodernejším inovačným trendom a jeho potreba vyplýva zo zmien v spoločnosti i zo zmien v používaných technológiách.

Pojem kooperácie nie je jednoznačne chápaný. Podľa Tureka (2008) **kooperáciou** vo výchovno-vzdelávacom procese rozumieme schopnosť členov skupiny sledovať spoločný cieľ, zamerať k nemu svoje konanie s cieľom jeho splnenia, s uplatnením adekvátnych spôsobilostí každého člena skupiny.

Oravcová (2008) uvádza tri významy tohto pojmu:

1. kooperáciu ako **cieľovú štruktúru vyučovania**, keď žiaci chápu, že môžu dosiahnuť svoj cieľ vtedy, keď aj ostatní žiaci, s ktorými sú spojení do skupiny, dosiahnu tiež svoj cieľ a súčasťou tejto štruktúry sú: podstata cieľa, hodnota špecifických úloh pri dosahovaní tohto cieľa, objem interakcie očakávanej medzi účastníkmi v úlohe, reálne odozvy účastníkov na cieľovú štruktúru, typy závislostí, ktoré sa vytvárajú medzi účastníkmi;
2. kooperáciu ako **povahový, osobnostný rys žiaka**, teda kooperatívnosť, keď práve tento rys je podstatný v reakcii žiaka na prijatie kooperatívnej cieľovej štruktúry;
3. kooperácia ako **správanie žiakov v školských situáciách**, kde je logickým predpokladom, že pokiaľ je vytvorená kooperatívna cieľová štruktúra a pohybuje sa v nej žiak s kooperatívnymi rysmi, správa sa altruisticky – proskupinovým spôsobom.

Dva **typy kooperácie** popisuje Kasíková (2010).

1. **Kooperácia ako pomoc** (byť nápomocný) – predstavuje pomoc jedného žiaka druhému, je pre ňu charakteristická skôr práca vo dvojiciach, kde sú roly účastníkov nerovnomerné, lebo jeden učí a druhý sa učí, častejšie sa objavuje vo forme tzv. tutoring, keď žiaci alebo vrstovníci pomáhajú jeden druhému v procese učenia. Učiteľ riadi vzťahy medzi tým, kto pomáha a komu sa pomáha, zodpovedá za zadanie závislosti v úlohovej situácii, t. j. tak, aby každý žiak prezentoval určitý diel práce a všetci potom spoločne prezentovali celok práce. Ďalšou podmienkou je vzájomná závislosť v odmeňovaní, t. j. závislosť je vytvorená tak, aby výkon každého žiaka skupiny prispieval k odmene, ktorú skupina dostane. Účinok kooperácie na výkon a na rozvoj osobnosti sú takmer rovnaké u toho, kto sa učí, ale aj u toho, kto učí, teda pomáha.

2. **Kooperácia ako vzájomnosť** – podstata tejto charakteristiky spočíva v tom, že cieľ a procedúry vedúce k tomuto cieľu sú zdieľané všetkými účastníkmi. Od začiatku úlohovej situácie sú aktéri spojení zodpovednosťou za prácu s informáciami, spôsob riešenia problémov i hodnotenie. Hodnotenie môže byť síce založené na výkone jednotlivca, ale ešte býva prepojené zhodnotením skupinového úsilia, ku ktorému každý prispel. Celá trieda funguje ako „skupina skupín“ s medziskupinovými vzťahmi založenými viac na spolupodieľaní ako na súťažení.

Kooperatívne učenie Turek (2008) chápe ako stratégiu na zvyšovanie kvality edukácie, na rozvoj vyšších myšlienkových procesov prosociálneho správania, ako postup, akým zvládnuť intelektuálnu rôznorodosť žiakov v triedach, a zároveň reprezentuje jednu z najúčinnějších metód edukácie. Východiskom je prirodzená potreba žiakov komunikovať a spolupracovať. Využíva diskusiu, dáva možnosť skúmať, experimentovať a umožňuje žiakom učiť jeden druhého, čo je jeden z najefektívnejších

spôsobov učenia. Jeho podstata podľa spočíva v tom, že žiaci triedy pracujú na vyučovaní v malých skupinách, riešia úlohy, osvojujú si vedomosti, vykonávajú rôzne praktické činnosti v atmosfére rovnoprávnosti a spolupráce.

Johnson a Johnson (1989, In Kasíková 2010) pomenovali **päť základných znakov** kooperatívneho učenia, ktoré sú nevyhnutné na to, aby kooperácia fungovala ako systém.

1. Pozitívna vzájomná závislosť – dochádza k nej, ak žiaci chápu, že sú so svojimi spolužiakmi spojení takým spôsobom, že nemôžu uspieť, pokiaľ neuspeli aj spolužiaci. Na dosiahnutie pozitívnej vzájomnej závislosti je potrebné: stanoviť spoločný cieľ, ktorý musí zvládnuť celá skupina, zvoliť vhodnú odmenu (ocenenie) jednotlivca za dosiahnutie cieľa a skupinovú odmenu, rozdeliť informačné zdroje, pričom každý člen skupiny dostane iba časť informácie, aby skupina dosiahla cieľ, musí tieto informácie skompletizovať, rozdeliť roly v skupine, ktoré sú podmienené typom úloh a veľkosťou skupiny.

2. Interakcia z tváre do tváre – v kooperujúcich skupinách pracujú žiaci spolu s rozdielnou úrovňou schopností a životnými skúsenosťami. Učenie prebieha v malých kooperujúcich skupinách (2 – 6 členov). Ak existuje zrakový kontakt, máte adresáta aj priamu spätnú väzbu. Táto požiadavka je podľa autorov teórie nevyhnutná na zaistenie efektu kooperatívneho učenia vrátane rozvoja sociálnych spôsobilostí.

3. Individuálna zodpovednosť – znamená, že výkon každého žiaka je zhodnotený a zúročený celou skupinou. Výsledky jednotlivca sú podporované činnosťou celej skupiny, ktorá profituje z práce svojich členov. Cieľom kooperatívneho učenia nie je posilnenie skupiny, ale posilnenie jednotlivca.

4. Formovanie a využitie interpersonálnych a skupinových spôsobilostí – kooperatívne učenie nebude fungovať, kým žiaci nebudú mať osvojené (zvnútornené) sociálne spôsobilosti a pravidlá, ktoré im umožňujú efektívne pracovať.

5. Reflexia skupinovej činnosti – účinnosť kooperatívneho učenia je závislá od toho, ako skupina reflektuje vlastnú prácu a rozhoduje tak o jej ďalšom postupe, kto a ako k postupu prispel, ako plánovať ďalšie činnosti a pod. Žiaci sa učia sociálnym zručnostiam.

Výhody kooperatívneho učenia vidí Moorman (In Jablonský, 2006) v afektívnej i kognitívnej rovine, sociálnej oblasti i postojoch, a to: zvýšenie sebaaprijatia a sebaúcty, lepšia adaptabilita, zvýšená citová zrelosť dôsledkom zdôrazňovania samostatnosti, rozvoj úcty k druhým, poskytovanie vzájomnej pomoci, rozvoj spôsobilosti spolupracovať, zlepšenie vzťahov v heterogénnych skupinách (rozvoj priateľských vzťahov), akceptácia rôznych názorov, zvýšené sústredenie na úlohy, lepšie postoje k školskej práci, vyššia motivácia (zmena z vonkajšej na vnútornú), väčší záujem o spolužiakov, lepší postoj k učiteľom, rozvoj tolerancie a ocenenia jedinečnosti druhých, lepšie zapamätávanie, vyšší pracovný výkon, vyššia kvalita myšlienkových operácií, väčšia sústredenosť na realizovanú činnosť, osvojenie spôsobilosti riešenia problémov a metakognitívnych spôsobilostí, schopnosť kritického myslenia vďaka väčšiemu rozsahu učebných situácií.

Jablonský (2006) zase poukazuje na tieto **problémy** kooperatívneho učenia:

- niektorí žiaci pri kooperatívnej činnosti ostávajú pasívni (preto učiteľ musí sledovať prácu skupín, aktivizovať žiakov, prípadne ich preskupovať),

- môže sa prejavovať nezdravé súperenie a ctižiadosť niektorých skupín, citlivý prístup si zasluhuje hodnotenie skupín alebo jednotlivca (učiteľ nemôže súčasne pozorovať prácu každého žiaka a jeho „vklad“ do práce skupiny),
- prevaha aktivity najlepších žiakov,
- žiaci v skupine nepracujú rovnomerne (sú tu aktívnejší a pasívnejší),
- pri skupinovej práci sa nedá počítať so systematickosťou,
- žiaci si nedokážu organizovať prácu,
- skupiny sú príliš hlučné, žiaci sa prekrikujú,
- nepreberie sa príliš veľa učiva,
- odbočovanie od zadaného problému,
- talentovanejší sa predbiehajú a prestávajú sa starať o zvyšok skupiny,
- v učení môžu vzniknúť chyby, ktoré sa ihneď neopravujú,
- náročné je hodnotenie učebnej činnosti,
- je to spôsob práce, ktorý vyžaduje náročnú prípravu,
- ochudobňuje žiaka o zážitky osobného úspechu,
- slabá práca a neúspechy jednotlivcov sa maskujú a zahalujú do anonymity.

2 VYUČOVACIE HODINY

Všetky vyučovacie hodiny sú koncipované tak, aby využívali prácu s textom, bola použitá niektorá z metód alebo technika kooperatívneho učenia a zároveň, aby bola zakomponovaná prierezová téma osobnostný a sociálny rozvoj alebo multikultúrna výchova. Vyučovacie hodiny sú navrhnuté pre predmet slovenský jazyk a literatúra pre stredné školy. Sú využité všetky tri zložky (jazyková, slohová i literárna) slovenského jazyka a literatúry. Vzhľadom na túto skutočnosť sú konštruované úlohy menej náročné. Chcela som, aby ich väčšina žiakov zvládla a mohla zažiť pocit úspechu, ktorý je dobrým motivačným činiteľom pri učení sa.

Nižšie uvedené vyučovacie hodiny sú odučené v triedach, kde viac ako 50% tvoria žiaci z marginalizovaných rómskych komunít, u ktorých aj vo vyššom odbornom vzdelávaní, vo väčšine prípadov, pretrváva značný problém so slovenským jazykom (nedostatočná slovná zásoba, zlé skloňovanie a časovanie a pod., keďže ich komunikácia doma a aj v škole medzi sebou je v rómčine).

Všetky vyučovacie hodiny majú rovnakú štruktúru. Je uvedený ročník (v každom ročníku sú to dve vyučovacie hodiny), tematický celok a téma vyučovacieho predmetu, časová dotácia (všetky ukážky sú pripravované na 45 minútovú vyučovaciu hodinu), metóda alebo technika kooperatívneho učenia použitá na danej vyučovacej hodine (použitá metóda alebo technika kooperatívneho vyučovania v texte vysvetlená), prierezová téma, pomôcky, ciele a samotný priebeh vyučovacej hodiny.

1. vyučovacia hodina

Ročník: prvý.

Tematický celok: Literárny systém a literárne podsystemy.

Téma: Literatúra pre deti a mládež - opakovanie.

Časová dotácia: 45 minút.

Metóda alebo technika kooperatívneho učenia: hra v role.

Prierezová téma: Osobnostný a sociálny rozvoj.

Téma prierezovej témy: Vzájomná komunikácia.

Pomôcky: pexeso, text.

Ciele:

- vysvetliť špecifické znaky literatúry pre deti a mládež,
- vymenovať najznámejších slovenských a svetových autorov literatúry pre deti a mládež,
- nájsť v texte odpovede na otázky,
- vzájomnou komunikáciou pracovať na zadaných úlohách,
- pripraviť a prezentovať dialóg.

Priebeh vyučovacej hodiny.

Vyučovaciu hodinu som rozdelila na dve časti, prvú som venovala literárnej téme a druhú prierezovej téme osobnostný a sociálny rozvoj. Obe časti som sa snažila zostaviť tak, aby tvorili jeden celok. Preberanú tému som sa snažila zohľadniť aj pri výbere textu. Keďže sme opakovali literárny podsystem Literatúra pre deti a mládež a počas jeho preberania sme navštívili aj školskú a obecnú knižnicu vybrala som text, ktorý sa viaže k práci v knižnici.

Pri prierezovej téme osobnostný a sociálny rozvoj som zvolila tému Vzájomná komunikácia, keďže komunikácia žiakom robí značné problémy. Pri tejto téme som zvolila metódu hra v role, ktorú som už v tejto triede so žiakmi robila a osvedčila sa mi.

V úvode vyučovacej hodiny je nevyhnutné vhodne motivovať žiakov pomocou zaujímavej úlohy. Táto vyučovacia hodina sa začala tým, že som sa opýtala žiakov, či poznajú hru pexeso a vedia ako sa hrá. Po vzájomnom ozrejmení si princípov hry som každej dvojici rozdala kartičky pexesa (pozri Prílohu A).

Po jeho zložení žiaci odpovedali na otázku, akému literárnemu podsystemu bolo venované pexeso (literatúra pre deti a mládež) a spoločne sme si zopakovali, čo o literatúre pre deti a mládež sme sa učili (špecifické znaky literatúry pre deti a mládež, doba vzniku literatúry pre deti a mládež, preferované literárne žánre, najvýznamnejší slovenskí a svetoví autori, ktorí sa literatúre pre deti a mládež vo svojej tvorbe venovali alebo venujú, diela, ktoré z tohto literárneho podsystemu poznajú). Posledná otázka tejto časti hodiny znela: "Kde by ste našli väčšinu kníh, o ktorých sme teraz rozprávali?" Na túto otázku žiaci odpovedali, že v knižnici.

Táto odpoveď nás premostila do ďalšej časti vyučovacej hodiny, ktorá bola venovaná práci s textom. Každý žiak dostal nižšie uvedený text. Nasledovala individuálna práca s textom (čítanie textu a vypracovanie odpovedí).

Text

Český časopis Nedělní Aha zisťoval od pracovníčok knižnice, aké netradičné záložky čitatelia používajú, aké „poklady“ ony nachádzajú po nich v knihách. Medzi najväčšie kuriozity patria: potraviny (krúžok salámy, vysušená kostra makrely, kúsok olomouckého syrčeka, ktorý spôsobil v celej knižnici hrozný zápach a knihu museli z knižnice vyradiť, kúsok omelety, ktorá knihu tak zamastila, že ju museli zahodiť), prostriedky, ktoré slúžia pri starostlivosti o telo (tyčinky na čistenie uší, náplast', pinzeta, pilník, hrebeň, sponky, kúsok toaletného papiera), časť umelého zubného chrupu, ktorá nikomu nechýbala, bankovky (vo vrátenej knihe sa našlo 10 000 Kč – majiteľ sa k nim veľmi rýchlo prihlásil, na uložené peniaze vraj zabudol)... Ďalšou otázkou bolo, čo ešte čitatelia zvyknú s knihou robiť: čítajú v práci (jeden čitateľ neustále vracal do knižnice zaprášenej knihy, na napomenutie knihovníčky zareagoval vysvetlením, že pracuje v krematóriu a počas pracovnej doby si zvykne čítať); vytrhávajú strany (najmä v kuchárskych knihách a encyklopédiách), podčiarkujú alebo prečiarkujú riadky (čitateľ vrátil knihu, v ktorej bola polovica riadkov prečiarknutá hrubou čiernou fixkou – zdôvodnil to tak, že vyčiarkol, čo nebolo dôležité), cigaretou vypaľujú do strán dierky, kúpu sa s knihou vo vani ap.

(spracované podľa <http://www.ahaonline.cz/cz/zajimavosti/27308/kuriozniobjevy-knihovniku>)

Po prečítaní textu odpovedz na otázky.

Ktorá záložka je podľa teba najnetradičnejšia?

Ktorá činnosť s knihou je taká, že poškodzuje knihu?

Od koho tieto informácie boli získané?

Ako sa volal časopis, ktorý tieto informácie získaval?

Aké záložky používaš ty?

Po prečítaní textu a vypracovaní úloh sme urobili prezentáciu odpovedí.

Ďalšia fáza vyučovacej hodiny bola venovaná osobnostnému a sociálnemu rozvoju - téme vzájomná komunikácia. Žiakov som rozdelila do dvojíc - prvý a posledný v abecede, druhý a predposledný v abecede atď. Úlohou každej dvojice bolo rozdeliť si roly - jeden z dvojice bol knihovníkom/knihovníčka a druhý čitateľ/čitateľka. Po tomto rozdelení rol, si každá dvojica mala pripraviť dialóg medzi knihovníkom/knihovníčkou a čitateľom/čitateľkou, ktorý priniesol poškodenú knihu a ten predviesť ostatným.

V závere vyučovacej hodiny žiaci hodnotili svoju prácu v priebehu hodiny i úroveň vyučovacej hodiny, ako aj to, ktorá časť hodiny sa im páčila najviac.

Domáca úloha.

Úlohou žiakov bolo pripraviť a na budúcu hodinu slovenského jazyka a literatúry doniesť záložku, ktorá by bola síce netradičná, ale vhodná na používanie.

2. vyučovacia hodina

Ročník: druhý.

Tematický celok: Rozprávanie.

Téma: Rozprávanie príbehu.

Časová dotácia: 45 minút.

Metóda alebo technika kooperatívneho učenia: práca na produkte.

Prierezová téma: Osobnostný a sociálny rozvoj.

Téma prierezovej témy: Vzájomná spolupráca.

Pomôcky: farebné papieriky, fotografia s textom, kancelársky papier, pero.

Ciele :

- spolupracovať v skupine,
- vytvoriť príbeh,
- vymenovať znaky slohového postupu rozprávanie,
- vzájomne spolupracovať pri zadaných úlohách,
- prezentovať svoju prácu.

Priebeh vyučovacej hodiny.

Táto vyučovacia hodina bola koncipovaná tak, že preberaná téma v rámci slovenského jazyka a literatúry i prierezová téma sa vzájomne dopĺňali v priebehu celej vyučovacej hodiny. Text, ktorý bol použitý na hodine neslúžil na vyhľadávanie informácií, ale na komparáciu. Dôležitejšiu úlohu zohrával obrázkový materiál. Keďže témou osobnostného a sociálneho rozvoja bola vzájomná spolupráca, tak som v reflexii venovala väčší priestor práve zhodnoteniu práce v skupine. Ako metódu alebo techniku kooperatívneho učenia som zvolila prácu na produkte.

Práca na produkte je metóda skupinového riešenia problému a je založená na diskusii alternatív ako prostriedku na konštruktívnu interakciu, napr. rovnaká úloha je súčasne zadaná niekoľkým malým skupinám, výsledkom sú konkrétne produkty. Aktivity zamerané na vznik produktu musia byť koordinované. Práca každého má vplyv na produkt a bola by bezcenná, keby sa nestala jeho súčasťou. Na záver sa môžu porovnávať produkty jednotlivých skupín.

V úvode vyučovacej hodiny si každý žiak vybral farebný papierik. Podľa farieb si potom žiaci vytvorili skupiny. Každá skupina dostala fotografiu a bola oboznámená s úlohou, ktorú má skupina vyriešiť. Úlohou každej skupiny bolo zistiť, či na danom obrázku je nejaký problém, prediskutovať ho a napísať stručný príbeh fotografie (prediskutovať nielen problém z fotografie, ale aj znaky slohového postupu rozprávania a uplatniť ich pri písaní príbehu) a to v stanovenom limite 10 minút.

Obrázok Športovci

Zdroj: <http://www.pluska.sk/ine/prilohy/olympijske-skandaly-4-cast.html>

Po skončení časového limitu každá skupina prezentovala svoju prácu. Následne na to každá skupina dostala text, ktorý k tejto fotografii patrí.

Text

Atléti čiernej pleti sa hlásia k hnutiu Black Power (Čierna sila). Zdvihnutím päste v čiernej rukavici vyjadrili podporu boju za občianske práva Afroameričanov (černochoch v USA), ktorí v tom období stále nemali rovnaké práva ako ich bieli spoluobčania. Toto gesto bolo kritizované olympijským výborom aj vedúcimi výpravy USA. Vyjadrili sa, že politické prejavy nepatria na olympijské hry.

Každá skupina si prečítala text k fotografii. Nasledovala diskusia, v ktorej žiaci posúdili do akej miery zodpovedalo ich vnímanie fotografie skutočnej realite a ako sa im pracovalo v skupine.

- Ako sa vám pracovalo v skupine?
- Ako ste si v skupine rozdelili úlohy?
- Ste spokojní s výsledkom?
- Boli skupinou akceptované vaše návrhy a nápady?
- Všetci v skupine sa stotožnili s príbehom, ktorý ste vytvorili?
- Vytvorenie príbehu bolo jednoduché alebo pri jeho vytváraní dochádzalo k vzájomnej konfrontácií?
- Aký počin (problém) bol zobrazený na tejto fotografii?
- Aký problém ste identifikovali Vy?
- Ktorý príbeh sa vám páčil a prečo?
- Ktorý príbeh sa najviac podobal skutočnému príbehu?

3. vyučovacia hodina

Ročník: tretí ročník.

Tematický celok: Opisný slohový postup.

Téma: Charakteristika.

Časová dotácia: 45 minút.

Metóda alebo technika kooperatívneho učenia: párové čítanie.

Prierezová téma: Osobnostný a sociálny rozvoj.

Téma prierezovej témy: Sebapoznanie.

Pomôcky: kancelárske papiere, text.

Ciele:

- uvedomiť si význam úcty k sebe samému,
- vyjadriť písomnou formou podstatné znaky a vlastnosti seba samého,
- vymenovať znaky opisného slohového postupu a charakteristiky.

Priebeh vyučovacej hodiny.

V tejto vyučovacej hodine sa predmetová téma tiahla celou vyučovacou hodinou. Téma prierezovej témy bola zakomponovaná do druhej časti vyučovacej hodiny. Metóda alebo technika kooperatívneho učenia - upravené párové čítanie bola použitá v prvej časti vyučovacej hodiny, kedy bola využívaná aj práca s textom.

Párové čítanie je vyučovacia metóda podporujúca učenie sa spoluprácou, postup párového čítania: rozdelenie žiakov do dvojíc, vysvetlenie dvojiciam ako budú čítať text (text je rozdelený na dve polovice, prvú polovicu textu zreferuje prvý člen dvojice a respondentom je druhý člen dvojice, v druhej polovici textu si úlohy vymenia), ozrejmienie rol, ktoré si v priebehu čítania vymenia (rola A prečíta text a pripraví si jeho súhrn, po skončení čítania povie svojmu partnerovi, o čom čítal a rola B si tiež prečíta danú časť textu a pozorne počúva referujúceho a keď referujúci skončí, respondent mu položí otázky, ktoré môžu objasniť obsah textu), každá dvojica referuje o svojej časti textu celej triede. Každá dvojica má inú časť textu. Na záver hodiny je tak postupne prezentovaný celý text pred celou triedou. Ja som toto čítanie upravila tak, že každá dvojica dostala na záver úlohu viažucu sa k textu, ktorú mala spoločne vypracovať a všetky dvojice mali rovnaký text.

V úvode vyučovacej hodiny sme vytvorili náhodné dvojice. Žiaci sa postavili pred tabuľu v takom poradí ako sa narodili. Dvojice potom vytvárali prvý s posledným, druhý s predposledným

Každá dvojica potom dostala text, mala vysvetlený postup čítania (vzhľadom na to, že žiaci sú už tretiakmi, tak tento spôsob čítania poznajú, v ich prípade teda išlo skôr o pripomenutie si) a stanovený čas na vypracovanie (10 minút).

Text pre prvého čítajúceho

Portrét Stana Radiča (humorista, sociológ, zosnulý manžel premiérky Ivety Radičovej) – z vyjadrenia jeho priateľov **skúste odhadnúť jeho vlastnosti** :

Zuzana Tlučková : „Stanko bol pre nás kompasom, ktorý ukazoval smer a radil, či už išlo o pracovné aktivity alebo často aj o súkromné problémy. Chvilke s ním boli príjemné, plné smiechu, pohody a prenášalo sa to aj do pracovnej sféry.“

Milan Lasica : „ Mal rôzne zámery, čo si zaumienil, to aj dotiahol.“

Stano Dančiak : „Bol výnimočným človekom , nemal pokrivenú chrbtovú kosť.“

Text pre druhého čítajúceho.

Ol'ga Feldeková : „Nikdy by ste sa od neho nedočkali zlomyselného ohovárania, každému všetko povedal na rovinu.“

Iveta Radičová : „Láska na prvý pohľad to bola skôr zo Stankovej strany ako z mojej, počas vysokoškolského štúdia sa v pravidelných intervaloch uchádzal o moju priazeň, no zlomil ma až v poslednom ročníku. Čítal moje knižky a mal korektorský zvyk ešte z redakcie, v ktorej pracoval, pretože sa mi texty kníh vracali s vlnkami, ktorými podčiarkoval neznáme slová, a tie som potom prekladala do slovenčiny. Inak, mne sa najlepšie pracuje počas noci a stalo sa, že som takto pracovala niekoľko večerov po sebe, a vtedy zasiahol Stanko, vypol mi počítač a povedal, že stačilo.“

Zostavte rebríček kladných i záporných vlastností, na popredné miesta zapíšte tie, ktoré si najviac ceníte alebo najviac odsudzujete.

Nasledovala spoločná diskusia o tom, aké vlastnosti žiaci vybrali a prečo.

Následne si žiaci pripravili čistý papier, ktorý prehli na polovicu. Každý zo žiakov na jednu stranu prehnutého papiera napísal v bodoch kladné i záporné vlastnosti samého seba. Potom si papiere vymenil so spolužiakom v skupine a na druhú stranu napísal kladné i záporné vlastnosti svojho spolužiaka. Opäť si papiere vymenili. Potom si každý sám urobil komparáciu a do jedného stĺpca vypísal tie charakterové vlastnosti, ktoré u seba našiel on aj jeho spolužiak, do druhého stĺpca vypísal vlastnosti, ktoré sa dozvedel ako nové. Každý žiak mal takto možnosť konfrontovať vnímanie samého seba s tým, ako ho vníma spolužiak.

V poslednej časti vyučovacej hodiny bola diskusia. V diskusii sme:

- zhodnotili význam poznania samého seba prostredníctvom svojich i názorov ostatných,
- uvedomili si primárne prvky charakteristiky,
- upozornili na základný rozdiel medzi opisom (vyčerpávajúci výpočet javov) a charakteristikou (výber najmarkantnejších, najtypickejších javov), z čoho nám vyplynula definícia tohto slohového žánru: opisný útvar, v ktorom ide o vystihnutie najtypickejších poznávacích znakov a vlastností osoby alebo veci.

4. vyučovacia hodina

Ročník: prvý.

Tematický celok: Práca s textom.

Téma: Analýza textu.

Časová dotácia: 45 minút.

Metóda alebo technika kooperatívneho učenia: pojmové mapovanie, cinquain.

Prierezová téma: Multikultúrna výchova.

Téma prierezovej témy: Vyst'ahovalectvo.

Pomôcky: papier, text.

Ciele :

- analyzovať príčiny migrácie, čiže sťahovania ľudí v minulosti a v prítomnosti;
- pomenovať príčiny, dôsledky sťahovania ľudí,

- vytvoriť pojmovú mapu,
- vytvoriť cinquain.

Priebeh vyučovacej hodiny.

V tejto vyučovacej hodine téma predmetu slovenský jazyk a literatúra - analýza textu umožnila to, že vyučovacia hodina mohla byť venovaná prierezovej téme multikultúrna výchova (a to bez toho, aby predmetová téma bola nepovšimnutá) a v rámci nej téme vyst'ahovalectvo, ktorá je náročnou témou a je potrebné jej venovať dostatočný priestor. Ako metódu alebo techniku kooperatívneho učenia som v tejto vyučovacej hodine použila pojmové mapovanie, cinquain.

Cinquain je päťveršová báseň, je to rýchly nástroj na zhrnutie a syntézu ucelených informácií, prostriedok na hodnotenie žiakovho porozumenia a tvorivého vyjadrovania. Postup: 1. riadok je jednoslovné pomenovanie témy (zvyčajne podstatné meno), 2. riadok je dvojslovný opis témy (dve prídavné mená), 3. riadok je trojslovné vyjadrenie činnosti, akcie, deja v súlade s témou (tri slovesá), 4.riadok je štvorslovný výraz vyjadrujúci emocionálny vzťah alebo vcítenie sa do témy, názor na tému (veta), 5.riadok je jednoslovné synonymum, ktoré rekapituluje podstatu témy (zvyčajne podstatné meno).

V úvode hodiny som žiakov rozdelila do skupín. Každá skupina mala troch žiakov. Do skupín som delila odpočítavaním žiakov (v ten deň bolo v triede 18 žiakov, žiakov som odpočítavala od jedna do šesť, potom spolu boli jednotky, dvojky, trojky,).

Po rozdelení žiakov do skupín sme si pripomenuli, čo to je pojmová mapa a cinquain (žiaci majú tieto metódy alebo techniky kooperatívneho vyučovania zvládnuté, už viackrát nimi pracovali). Úlohou skupín bolo zamyslieť sa nad pojmom vyst'ahovalectvo a vytvoriť na papier myšlienkovú mapu, ktorá bude odpovedať na tieto otázky:

- Ako by ste zadefinovali kľúčový pojem?
- Aké boli dôvody vyst'ahovalectva?
- Aké boli dôsledky vyst'ahovalectva?

Potom každá skupina dostala text s príbehom. Úlohou skupiny bolo prečítať text, odpovedať na otázky a vypracovať úlohu. Otázky aj úloha sa nachádzali pod textom.

Aj tu v Podbieli život napísal priam neuveriteľné príbehy

Jeden z nich vyrozprávala dcéra Terézie Šutiakovej (1898 – 1973), dnes už zomrelá Mária. „Tereza bola pôrodná baba v Podbieli, ale bola veľmi známa aj vo všetkých okolitých dedinách. Veru, aj mňa na svet pomohla priviesť... Pamätám si ju ako dobrú, vždy milú ku „svojim“ deťom. Aj s ňou si osud kruto zahral. Keď sa vydala za Tomáša Šutiaka, ktorého otec pochádzal za Zakarpatskej Rusi, Čirče, prišli aj na nich biedne roky, muž preto posielal za prácou do Kanady. Predtým sa im narodili dve deti, a to Jozef a Mária. Krátko po roku 1929 sa Tomáš Šutiak odmlčal a už svojej žene ani dvom deťom neposlal ani korunu. Naša babica Tereza sa vo veľkej biede pretĺkala po podnájmoch tu v Podbieli, ako sa len dala. Veľká bieda sa podpísala, veru, na zdraví oboch jej detí. Tomáš okrem svadobného daru pre dcéru Máriu v ničom svojej rodine nepomohol. Zomrel vo Vancouveri roku 1959. Tereza Šutiaková sa celú pravdu dozvedela až v roku 1963, keď si ju k smrteľnej posteli dala zavolať nemenovaná žena v Podbieli a takto ju prosila o

odpustenie : „Tero, ja som ťa ohovorila? Tomovi, preto ti nič neposielal. Pre živého Boha ťa prosím, odpusť mi, ak môžeš. Nech neumriem s hriechom.“

Ing. Viliam Štefánek–Karisný

Odpovedzte na otázky

- Kto rozprával príbeh? V akom príbuzenskom vzťahu bola rozprávačka príbehu a hlavná hrdinka príbehu?
- Z akého dôvodu odišiel manžel Terézie Šutiekovej do cudziny?
- Do akého štátu?
- Od ktorého roku sa Tomáš Šutiek neozval svojej žene?
- Z akého dôvodu sa neozýval?
- Zomrel doma alebo v zahraničí?

Úloha

- Vytvorte cinquain na pojem vyst'ahovalectvo.

Na záver každá skupina prezentovala vytvorené myšlienkové mapy, cinquain a to, čo ich na príbehu zaujalo.

Po prezentácii skupín nasledovala diskusia.

- Do akých krajín najčastejšie cestujú Slováci a Slovenky za prácou alebo štúdiom?
- V akých podmienkach pracujú, študujú naši občania v cudzine? Vnímajú ich tam pozitívne, alebo negatívne?
- Akí cudzinci a v akých podmienkach pracujú, študujú na Slovensku?
- Vnímajú ich tu pozitívne, alebo negatívne?
- Čo by sme mohli urobiť, aby sme novým spoluobčanom z cudziny pomohli adaptovať sa na nové prostredie?
- Čo by ste uvítali vy, keby ste prišli do cudzej krajiny bývať a pracovať alebo študovať?

5. vyučovacia hodina

Ročník: druhý.

Tematický celok: Lexikológia.

Téma: Odborná terminológia.

Časová dotácia: 45 minút.

Metóda alebo technika kooperatívneho učenia: kúty alebo štyri rohy.

Prierezová téma: Multikultúrna výchova.

Téma prierezovej témy: Predsudky a stereotypy.

Pomôcky: papiere s textom.

Ciele :

- vysvetliť pojem favela, geto, slum,
- analyzovať príčiny a dôsledky problémov v sociálne vylúčených komunitách.

Priebeh vyučovacej hodiny.

Aplikácia prierezovej témy multikultúrna výchova, navyše jej téma predsudky a stereotypy do vyučovacej hodiny slovenský jazyk a literatúra a ešte do jazykovej zložky je dosť náročná. Z tohto dôvodu som zvolila tému odborná terminológia a od začiatku vyučovacej hodiny sme pracovali s odborným textom, kde sa prelínali úlohy súvisiace s touto témou, ako aj s témou predsudky a stereotypy, ktorá nie je ľahká a je potrebné jej venovať istý časový priestor, aby priniesla požadovaný efekt a ešte viac neposilnila

predsudky a stereotypy. Ako metódu alebo techniku kooperatívneho učenia som v tejto vyučovacej hodine použila kúty alebo štyri rohy.

Kúty alebo štyri rohy sú zamerané na budovanie triedneho spoločenstva. Každý žiak sa premiestni do rohu miestnosti, ktorý reprezentuje dopredu určenú tému. Žiaci v rohoch diskutujú, potom počúvajú a parafrázujú názory z jednotlivých rohov. Táto technika vedie žiakov k spoznávaniu rôznych hypotéz, hodnôt. Je vhodná pri problémových úlohách, na rešpektovanie rôznych názorov a uhlov pohľadu, upevňuje a prehĺbuje kontakty so spolužiakmi

Rozdelila som žiakov do 4 skupín. Rozdelenie do skupín som mala vopred premyslené. Žiakov som delila do skupín podľa výsledkov ich doterajšej práce tak, aby v každej skupine boli rovnomerne rozložení žiaci v dobrými, priemernými i slabšími učebnými výsledkami.

Do každého rohu učebne som umiestnila veľké pracovné papiere s textom a konkrétnymi úlohami. Žiakom som poskytla krátku inštrukciu, ako postupovať pri vypracovaní úloh. Každá skupina sa postaví k jednému rohu - kútu. Skupina má na vypracovanie úlohy na stanovisku 5 minút. Po uplynutí pridelenej doby sa skupiny vždy posunie o jedno miesto ďalej a tak každá skupina vystrieda všetky stanoviská. Na záver sa skupina vráti na svoje pôvodné miesto, kde preštuduje informácie, ktoré napísali ostatné skupiny, v skupine prebehne krátka diskusia o zapísaných informáciách. Zástupca každej skupiny zhrnie myšlienky, ktoré vyplynuli z práce všetkých skupín na danom stanovisku.

Text pre prvý kút - Favela v Rio de Janeiro

Volám sa Enrico a vo favele v Rio de Janeiro som sa už narodil. Moji rodičia prišli do mesta s vídinou získania práce, ale nepodarilo sa. Ako žijeme? Tak náš dom, teda izba, má štyri steny a posteľ. S kamarátmi veľmi radi hrávame futbal. Na ihrisko však chodíme ďalej, pretože naše domy sú postavené na strmých úbočiach. Inde miesto nebolo. Môjho otca najviac trápi problém s pitnou vodou. Často krát nám praská potrubie, ktoré nám znečisťuje pitnú vodu. Okrem toho je v našej štvrti veľká kriminalita. Skoro na každej ulici sa predávajú drogy, časté sú zrážky medzi miestnymi gangmi a políciou. Ja však nesmútim, teším sa z futbalu s kamarátmi. Chcel by som byť slávnym futbalistom.

Úlohy a otázky pre skupinu.

- Aké prekážky môže mať Enrico pri dosahovaní svojho cieľa?
- Čo trápi Enrikovho otca?
- Prečo jeho rodičia prišli do mesta?
- Vysvetlite pojmy: favela, gang.

Text pre druhý kút - Geto v USA

Volám sa Josh a žijem v štvrti na okraji New Yorku. Mal som troch súrodencov. Môjho brata zastrelili pri prestrelke v meste. S kamarátmi sa zaplietol do pouličnej bitky s iným gangom. V noci je u nás a veľmi nebezpečné vychádzať von. Tak som sa stal najstarším ja. Musím sa postarať o mladších súrodencov. Mama pracuje celé dni a a často aj v noci. Do školy chodím len ak musím. Nudí ma to tam. Na čo mi to bude? Ja už viem, čo chcem

robiť. Baví ma hudba. Rap, to je moje. Vyjadrovať svoje pocity prostredníctvom hudby, to je môj štýl.

Úlohy a otázky pre skupinu.

- Čo sa stalo Joshovemu bratovi a prečo?
- Akú úlohu má Josh v rodine?
- Čo ho zaujíma?
- Vysvetlite pojmy: geto, rap.

Text pre tretí kút - Slum v Afrike

Volám sa Upendo, mám 14 rokov a žijem v druhom najväčšom slume na svete Kibera v Keni. Keď som bola malá, pamätám si, ako sme sa so súrodencami hrali vonku. Boli to krásne časy. Zrazu sa však všetko zmenilo. Nechápala som prečo. Ocitli sme sa s bratom na ulici. Ako nám to mohli rodičia urobiť? Neskôr som pochopila, že nemali peniaze na to, aby sa o nás postarali. Potulovali sme sa dlhé noci a dni po uliciach mesta. Po pár týždňoch sa však veci zmenili. Na ulici nás našli dobrí ľudia a odvtedy pomáhame u nich v dome. A každé ráno chodíme pracovať aj na trh, aby sme aj my niečím prispeli. Vo voľnom čase sa zapájame do projektov organizácií, hráme futbal. Nie sme síce s rodinou, ale aspoň máme strechu nad hlavou a teplé jedlo.

Úlohy a otázky pre skupinu.

- V ktorom štáte žije Upendo?
- Prečo skončila s bratom na ulici?
- Čo robí vo voľnom čase?
- Vysvetlite pojmy: slum, projekt.

Text pre štvrtý kút - Osada na Slovensku

Volám sa Emo a žijem v rómskej osade. Napriek skromným podmienkam, v ktorých vyrastám, mám veľký záujem o vzdelávanie. Zaujíma ma štúdium jazykov. Učím sa angličtinu, nemčinu a francúzštinu. Mojmým snom je vyštudovať na vysokej škole prekladateľstvo a tlmočníctvo alebo psychológiu. Moja kamarátka Anička mi v jednej televíznej relácii vysnívala vzdelávanie v angličtine. To som ešte netušil, že sa dostanem priamo do New Yorku. Pomáhal som v jednom hoteli. Vítal som hostí, nosil batožinu. O pár týždňov ma čaká ďalší pobyt.

Úlohy a otázky pre skupinu.

- Aké jazyky sa učí Emo?
- Čo je jeho snom?
- Akú prácu vykonával v New Yorku?
- Vysvetlite pojmy: osada, psychológia.

Po prezentácií nasledovala diskusia.

- Čo mali spoločné tieto príbehy?
- V čom sú podobné všetky 4 prostredia? Aké problémy majú spoločné a v čom sú rozdielne?
- Aké prekážky musia prekonávať všetky 4 postavy?
- Čo je potrebné, aby chlapci a dievčatá urobili, aby sa ich život zmenil?

- Myslíte si, že tieto postavy sa vo svojom živote stretávajú s diskrimináciou? Ak áno, v akej forme?
- Ako by ste charakterizovali pojmy favela, slum či geto?
- Čo je príčinou vzniku týchto sociálne vylúčených komunit?

6. vyučovacia hodina

Ročník: tretí.

Tematický celok: Rétorika.

Téma: Argumentácia v ústnom prejave.

Časová dotácia: 45 minút.

Metóda alebo technika kooperatívneho učenia: prekrížené skupiny.

Prierezová téma: Multikultúrna výchova.

Téma prierezovej témy: Migrácia.

Pomôcky: lístočky na delenie do skupín (1A, 1B, 1C, 2A) text, papier so slovom ÁNO a so slovom NIE.

Ciele :

- pri ústnej komunikácii argumentovať,
- vybrať podstatné informácie z textu,
- spolupracovať v skupine,
- vyjadriť svoj názor pri téme migrácia.

Priebeh vyučovacej hodiny.

Podobne ako pri predchádzajúcej vyučovacej hodine, aj tu som volila tému v rámci slovenského jazyka a literatúry, ktorá dávala veľký priestor na to, aby sa prierezovej téme mohol venovať dostatočne veľký priestor a zároveň, aby bola dodržaná aj téma v rámci slovenského jazyka a literatúry, preto som vybrala tému Argumentácia v ústnom prejave v rámci tematického celku Rétorika. Žiaci sa učili argumentovať práve pri téme Migrácia v rámci multikultúrnej výchovy. Ako metódu alebo techniku kooperatívneho vyučovania som na tejto hodine vyučovacej hodine použila prekrížené skupiny.

Prekrížené skupiny je technika je založená na premiešaní žiakov v skupinách a premiešaní informácií. Vo vymedzenom časovom limite sa jednotlivci sťahujú do nových skupín, prinášajú so sebou informácie, ktorými prispievajú k práci novej skupiny, a získané poznatky si zase odnášajú. Technika zaručuje pohyb informácií, ktoré sa v skupinách rôzne využívajú. Posledným „sťahovaním“ sa žiaci vracajú späť do pôvodných skupín. Problémom môže byť prenos zlej informácie alebo nesprávneho riešenia, ktoré potom znehodnotí prácu celej triedy.

V úvode vyučovacej hodiny si každý žiak vytiahol lístoček. V prvej časti hodiny sa zoskupili spolu tí, čo mali A, tí, čo mali B, tí, čo mali C. Každá skupina mal svoj text.

Text pre skupinu A

V štyroch slovenských mestách obyvatelia odmietli stavbu detského domova pre mladých utečencov, ktorí prichádzajú bez rodičov. Všetci pritom tvrdia - nie sme rasisti,

chápeme, že problém treba riešiť. Každý má aj návrh ako - popradský poslanec Marián Bystrý hovorí, že je zbytočné prevážať utečencov do vnútrozemia Slovenska. Podľa neho je lepšie nechať ich v prázdnych kasárňach pri východnej hranici, kde sú „silové zložky, ktoré by zasiahli, keby bolo treba“. Prednosta obvodného úradu v Poprade Milan Baran si myslí, že umiestniť domov do centra mesta nie je vhodné, lebo by deťom chýbal výbeh do prírody a lákali by ich automaty a herne. Obec Štôla pri Vyšných Hágoch domov odmietla, pretože je „bránou do Vysokých Tatier“ a domov by spôsobil „stagnáciu turizmu“. Starosta Štefan Rusnák navrhuje umiestniť domov niekam, kde je vyššia nezamestnanosť. Trenčania, ktorí sa podpísali pod petíciu proti domovu, si občas protirečia - jeden navrhuje nájsť prázdnu školu v meste a neinvestovať do rekonštrukcie starej horárne, Ľubica Samáková, ktorá podpisy zbierala, sa detí bojí a dala by ich ďalej od obydľí. Jej manžel zase tvrdí, že horáreň pri časti Trenčína - Hornom Orechovom - nie je dobré miesto, lebo je ďaleko od centra, v okolí nie je krčma ani obchod, autobus sem chodí iba dvakrát predpoludním a dvakrát popoludní. Na poznámku, že nájsť miesto je ťažké, všetci chápavo prikyvujú. Ivan Samák zažartuje - asi to musí byť niekde mimo zemegule.

Text pre skupinu B

Vybudovať domov pre deti utečencov sa Slovensko zaviazalo pri vyjednávaniach s Európskou úniou. Hľadať miesto musí ministerstvo práce. Veľa energie však zatiaľ nevydalo. Poslanci každého vyhladeného mesta a občania, ktorí sa podpísali pod petíciu, vyhlasujú, že vlastne vôbec nevedia, o aký domov a o akých utečencov ide. Nikto sa s nimi nestretol, nikto im nič nevysvetlil. Najskôr sa uvažovalo o budove vo Veľkom Bieli, potom si ministerstvo spomenulo na svoju budovu v centre Popradu. Miestni poslanci nápad okamžite odmietli. Na februárovom zastupiteľstve ho oznámil primátor a nezávislý poslanec Bystrý okamžite predložil uznesenie, že mesto s výstavbou v intraviláne nesúhlasí. Ani jeden poslanec nenamietal. Bystrý tvrdí, že vopred odhadol, že občania by nesúhlasili. Úlohou poslancov je podľa neho najmä chrániť záujmy voličov. Rovnako ako starosta Štôly hovorí, že ide najmä „o pubertiakov, teda najhorší vek, čo poznáme podľa seba“.

Text pre skupinu C

Poprad ponúkol ministerstvu budovu v inej obci - v Štôle. V areáli bývalého liečebného ústavu chátrajú tri budovy. Dve už kúpil súkromník, vraj na hotel, tretiu nepredali, lebo si na ňu robí reštitučné nároky urbariát. V nej mal byť utečenecký domov. „Dopočuli sme sa o tom v rádiu, hneď sme išli za starostom, že dúfame, že nebude súhlasiť,“ hovorí obyvateľka Jana Becková. Dôvod? „Prídu so všelijakými chorobami, pustíte si potom decká, aby behali voľne po dedine.“ Ministerstvo teda uvažovalo o budove pri Kuneráde v Žilinskom kraji, no od nápadu „odstúpilo“ - bolo by to drahé. Potom trenčiansky úrad práce navrhol využiť horáreň v časti Horné Orechové vzdialenú od posledného domu v obci 1,8 km. Ďalej bolo prisľúbené, že obslužný personál, ak bude spĺňať kvalifikačné predpoklady, môže byť zostavený aj z miestnych obyvateľov. Deti a mladiství pred príchodom prejdú karanténou a prispôbia sa bežnému režimu v domovoch. Oplotený areál bude strážený strážnou službou. Občania napriek tomu začali podpisovať petíciu, v Trenčíne sa však našli prví poslanci na Slovensku, ktorí súhlasili. „Trenčín raz bude na to zariadenie hrdý,“ vyhlásil viceprimátor Anton Boc.

Žiaci si ho prečítali, pričom si zapisovali dôležité body z textu. Po prečítaní sa zoskupili spolu jednotky, dvojky..... V stanovenom čase si na základe svojich poznámok prerozprávali, o čom bol text.

Medzitým som pripravila dva papiere A4. Na jeden som napísala ÁNO a na druhý NIE. Papiere som zavesila na opačné konce triedy tak, aby vytvoril dva póly: ÁNO – NIE.

Žiak sa svojím postavením na škále prikloní k odpovedi ÁNO alebo NIE. Jeho postavenie vyjadruje mieru presvedčenia o odpovedi. Ak je úplne presvedčený o odpovedi ÁNO, postaví sa čo najbližšie k papieru. Ak nie je rozhodnutý ani pre jednu z odpovedí, postaví sa na škále do stredu medzi dva papiere.

Dávala som jednotlivé otázky a žiaci po každej zaujali svoje miesto na škále. Po každej otázke som vybrala niekoľko zástupcov zo škály (tak, aby boli zastúpené všetky odpovede) a pýtala sa ich, prečo stoja na danom mieste. Ak niektorý zo žiakov svojou odpoveďou presvedčí spolužiakov, tí môžu zmeniť postavenie na škále.

Otázky k textu

- Prekážal by vám utečenecký tábor alebo tábor pre deti utečencov vo vašom susedstve? Ak áno, prečo? Ak nie, prečo?
- Súhlasíte s názormi obyvateľov, ktorí tábor odmietajú? Ak áno, prečo? Ak nie, prečo?
- Myslíte si, že občania, ktorí nesúhlasia s umiestnením tábora pre deti utečencov v blízkosti ich domovov, majú správne argumenty?
- Prekáža vám niečo na ľuďoch, ktorí žijú v utečeneckých táboroch? Ak áno, čo konkrétne?
- Prijali by ste za suseda utečenca z cudzej krajiny? Ak nie, čo by vám prekážalo?
- Chceli by ste mať kamaráta alebo spolužiaka utečenca? Ak áno, prečo? Ak nie, prečo?
- Myslíte si, že utečenci z iných krajín sú pre Slovensko nebezpeční? Ak áno, prečo? Ak nie, prečo?
- Myslíte si, že kriminalita a šírenie cudzokrajných chorôb súvisia s počtom utečencov u nás?

ZÁVER

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť je vhodná najmä pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry, no ako inšpirácia môže poslúžiť aj v iných vyučovacích predmetoch humanitného zamerania a to nielen pre SOŠ ale aj vo vyšších ročníkoch ZŠ.

Výhodami kooperatívneho učenia v afektívnej i kognitívnej rovine, sociálnej oblasti i postojoch sú: zvýšenie sebaaprijatia a sebaúcty, lepšia adaptabilita, zvýšená citová zrelosť dôsledkom zdôrazňovania samostatnosti, rozvoj úcty k druhým, poskytovanie vzájomnej pomoci, rozvoj spôsobilosti spolupracovať, zlepšenie vzťahov v heterogénnych skupinách (rozvoj priateľských vzťahov), akceptácia rôznych názorov, zvýšené sústredenie na úlohy, lepšie postoje k školskej práci, vyššia motivácia (zmena z vonkajšej na vnútornú), väčší záujem o spolužiakov, rozvoj tolerance a ocenenia jedinečnosti druhých, lepšie zapamätávanie, vyšší pracovný výkon, vyššia kvalita myšlienkových operácií, väčšia sústredenosť na realizovanú činnosť, osvojenie spôsobilosti riešenia problémov a metakognitívnych spôsobilostí, schopnosť kritického myslenia vďaka väčšiemu rozsahu učebných situácií.

Začlenením prierezovej témy osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova rozvíjame u žiakov sebareflexiu, sebaopoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a sebazvedčovanie, naučíme žiakov uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, pestovať kvalitné medziludské vzťahy, rozvíjať sociálne zručnosti potrebné pre život a spoluprácu, akceptovať kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu a rozvíjať toleranciu, rešpekt a prosociálne správanie a konanie vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti.

Práca s literárnym textom zlepšuje u žiakov čitateľskú gramotnosť a rozvíja u žiakov tieto kompetencie: vyjadriť sa súvisle a výstižne písomnou a ústnou formou, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor, vyberať a hodnotiť získané informácie, spracovávať a využívať vo svojom učení, pri riešení problémov hľadať a využívať rôzne informácie, iniciatívnosť a podnikavosť, vyjadrovať sa na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti.

Odporúčania pre pedagogickú prax:

- prepojiť prierezové témy osobnostný a sociálny rozvoj a multikultúrna výchova s preberaným učivom daného predmetu,
- využívať konkrétne príbehy ľudí z elektronických alebo printových zdrojov,
- diskutovať o problematike,
- vytvoriť dostatočný priestor na pochopenie a reflexiu,
- zamerať sa na inovatívne a aktivizujúce edukačné postupy a metódy.

Najväčšou nevýhodou pri realizácii týchto vyučovacích hodín vnímala časové obmedzenie (45 minútová vyučovacia hodina). Bolo by vhodné a určite aj prínosné, ak by sa im mohol venovať väčší časový priestor (minimálne 60 minút, ideálnejšie by bola dvojhodinovka). Vtedy by bolo možné ponechať dostatočný časový priestor na reflexiu, ktorá je prínosná a zvyčajne vždy ju bolo potrebné istým spôsobom „násilne“ ukončiť, čo bolo na škodu pre žiakov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. FISHER, R. 1997. Učíme děti myslet a učit se. Praktický průvodce strategiemi vyučování. Portál, Praha. 1997. ISBN: 80-7178-966-6.
2. JABLONSKÝ, T. 2006. Kooperatívne učenie – učenie sa spoluprácou. Metodicko-pedagogické centrum, Banská Bystrica. 2006. ISBN: 80-8041-488-2
3. KASÍKOVÁ, H. 2010. Kooperativní učení, kooperativní škola. 2. vydanie. Portál, Praha. 2010. ISBN: 978-80-7367-712-1
4. ORAVCOVÁ, J. 2004. Sociálna psychológia. Univerzita Mateja Bella, Banská Bystrica. 2004. ISBN: 80-8055-980-5
5. TUREK, I. 2008. Didaktika. Iura Edition, Bratislava. 2008. ISBN: 978-80-8087-198-9
6. VALENTA, J. 1998. Metody a techniky dramatické výchovy. Strom, Praha. 1998. ISBN: 80-86106-02-0.

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1 PEXESO

<p><u>Ľudmila</u> <u>Podjavorinská</u> Čin – Čin Zajko – Bojko Žabiatko Už ho vezú</p> 	<p><u>Ľudmila</u> <u>Podjavorinská</u> Čin – Čin <u>Zajko – Bojko</u> Žabiatko Už ho vezú</p> 	<p><u>Ľudmila</u> <u>Podjavorinská</u> Čin – Čin Zajko – Bojko <u>Žabiatko</u> Už ho vezú</p> 	<p><u>Ľudmila</u> <u>Podjavorinská</u> Čin – Čin Zajko – Bojko Žabiatko <u>Už ho vezú</u></p>
<p><u>Mária</u> <u>Ďuričková</u> <u>O Gul'kovi</u> <u>Bombul'kovi</u> Danka a Janka Nie je škola ako škola Emčo</p> 	<p><u>Mária</u> <u>Ďuričková</u> O Gul'kovi Bombul'kovi <u>Danka a Janka</u> Nie je škola ako škola Emčo</p> 	<p><u>Mária</u> <u>Ďuričková</u> O Gul'kovi Bombul'kovi Danka a Janka <u>Nie je škola ako škola</u> <u>škola</u> Emčo</p> 	<p><u>Mária</u> <u>Ďuričková</u> O Gul'kovi Bombul'kovi Danka a Janka Nie je škola ako škola <u>Emčo</u></p>
<p><u>Rudo Moric</u> <u>Z poľovníckej kapsy</u> Srncek Parožtek O muške Svetluške</p>	<p><u>Rudo Moric</u> Z poľovníckej kapsy <u>Srncek Parožtek</u> O muške Svetluške</p>	<p><u>Rudo Moric</u> Z poľovníckej kapsy Srncek Parožtek <u>O muške Svetluške</u></p>	<p><u>Rudo Moric</u> Z poľovníckej kapsy Srncek Parožtek O muške Svetluške</p>

<p>Rozprávky z lesa</p> 	<p>Rozprávky z lesa</p> 	<p>Rozprávky z lesa</p> 	<p><u>Rozprávky z lesa</u></p>
<p><u>Elena</u> <u>Čepčeková</u></p> <p><u>Meduška</u> Kiki a Miki Vierino veľké tajomstvo Slniečko na motúze</p> 	<p><u>Elena</u> <u>Čepčeková</u></p> <p>Meduška <u>Kiki a Miki</u> Vierino veľké tajomstvo Slniečko na motúze</p> 	<p><u>Elena</u> <u>Čepčeková</u></p> <p>Meduška Kiki a Miki <u>Vierino veľké</u> <u>tajomstvo</u> Slniečko na motúze</p> 	<p><u>Elena</u> <u>Čepčeková</u></p> <p>Meduška Kiki a Miki Vierino veľké tajomstvo <u>Slniečko na motúze</u></p>
<p><u>Krista</u> <u>Bendová</u></p> <p><u>Čačky-hračky</u> Bola raz jedna trieda Opice z našej police Osmijankove rozprávky</p> 	<p><u>Krista</u> <u>Bendová</u></p> <p>Čačky-hračky <u>Bola raz jedna trieda</u> Opice z našej police Osmijankove rozprávky</p> 	<p><u>Krista</u> <u>Bendová</u></p> <p>Čačky-hračky Bola raz jedna trieda <u>Opice z našej police</u> Osmijankove rozprávky</p> 	<p><u>Krista</u> <u>Bendová</u></p> <p>Čačky-hračky Bola raz jedna trieda Opice z našej police <u>Osmijankove</u> <u>rozprávky</u></p>
<p><u>Mária</u></p>	<p><u>Mária</u></p>	<p><u>Mária</u></p>	<p><u>Mária</u></p>

<p style="text-align: center;"><u>Jančová</u></p> <p><u>Rozprávky starej matere</u> Braček a sestrička O kapsičke, čo nechcela... Žofkine rozprávky</p> 	<p style="text-align: center;"><u>Jančová</u></p> <p>Rozprávky starej matere <u>Braček a sestrička</u> O kapsičke, čo nechcela... Žofkine rozprávky</p> 	<p style="text-align: center;"><u>Jančová</u></p> <p>Rozprávky starej matere Braček a sestrička <u>O kapsičke, čo nechcela...</u> Žofkine rozprávky</p> 	<p style="text-align: center;"><u>Jančová</u></p> <p>Rozprávky starej matere Braček a sestrička O kapsičke, čo nechcela... <u>Žofkine rozprávky</u></p>
<p style="text-align: center;"><u>Mária Rázusová-Martáková</u></p> <p><u>Junácka pasovačka</u> Chlapčekovo leto Prvý venček Od jari do zimy</p> 	<p style="text-align: center;"><u>Mária Rázusová-Martáková</u></p> <p>Junácka pasovačka <u>Chlapčekovo leto</u> Prvý venček Od jari do zimy</p> 	<p style="text-align: center;"><u>Mária Rázusová-Martáková</u></p> <p>Junácka pasovačka Chlapčekovo leto <u>Prvý venček</u> Od jari do zimy</p> 	<p style="text-align: center;"><u>Mária Rázusová-Martáková</u></p> <p>Junácka pasovačka Chlapčekovo leto Prvý venček <u>Od jari do zimy</u></p>

<p><u>Jozef Čiger Hronský</u> <u>Smelý Zajko</u> Budkáčik a Dubkáčik Tri múdre kozliatka Sokoliar Tomáš</p> 	<p><u>Jozef Čiger Hronský</u> Smelý Zajko <u>Budkáčik</u> a <u>Dubkáčik</u> Tri múdre kozliatka Sokoliar Tomáš</p> 	<p><u>Jozef Čiger Hronský</u> Smelý Zajko Budkáčik a Dubkáčik <u>Tri múdre</u> <u>kozliatka</u> Sokoliar Tomáš</p> 	<p><u>Jozef Čiger Hronský</u> Smelý Zajko Budkáčik a Dubkáčik Tri múdre kozliatka <u>Sokoliar Tomáš</u></p>
---	--	---	---